

Vlaams
Parlement

ingediend op **213** (2014-2015) – Nr. 1
15 januari 2015 (2014-2015)

Syntheseverslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme
en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Ann Soete

over de relaties met de republiek Kosovo

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Rik Daems.

Vaste leden:

mevrouw Ingeborg De Meulemeester, de heren Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, mevrouw Manuela Van Werde;
de dames Sabine de Bethune, Vera Jans, de heren Ward Kennes, Johan Verstreken;
de heren Rik Daems, Herman De Croo;
de dames Tine Soens, Güler Turan;
de heer Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

de dames Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;
de dames Karin Brouwers, Griet Coppé, de heer Joris Poschet, mevrouw Valerie Taeldeman;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;
de dames Caroline Gennez, Ingrid Lieten;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Stefaan Sintobin;
de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting van ambassadeur Mimoza Ahmetaj	4
2. Vragen en opmerkingen van de leden.....	5
3. Antwoorden van ambassadeur Mimoza Ahmetaj	6

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed vond op 9 december 2014 een bespreking plaats over de relaties met de republiek Kosovo. Dat gebeurde onder de vorm van een gedachtewisseling met mevrouw Mimoza Ahmetaj, ambassadeur van de republiek Kosovo in Brussel.

1. Inleidende uiteenzetting van ambassadeur Mimoza Ahmetaj

Mevrouw *Mimoza Ahmetaj* vindt het een eer de commissie te ontmoeten. Zelf was ze ook parlamentslid toen Kosovo onafhankelijk werd in 2008. Eén van de 120 parlementsleden te zijn die de onafhankelijkheidsverklaring mochten ondertekenen, was een unieke en historische ervaring, stelt de spreekster. Het Vlaams Parlement is het eerste dat ze aandoet van de diverse parlementen in België. Ze probeert toenadering te bewerkstelligen met het Vlaams Parlement. In Kosovo is intussen, vijf maanden na de verkiezingen van juni 2014, het parlement samengesteld, een regering gevormd en alles is aan de slag. Ze kijkt uit naar de uitdagingen die voor hen liggen.

Mevrouw Ahmetaj geeft de leden in eerste instantie een kort historisch overzicht over Kosovo mee. Bijna zes jaar na de onafhankelijkheid, wordt het land door 110 VN-lidstaten erkend. Het werkt op twee domeinen: intern doorloopt het nog een proces van staatsvorming en internationaal werkt het nog steeds aan uitbreiding van de erkenning als onafhankelijke staat. Kosovo doet er ook alles aan om lid te worden van diverse internationale en regionale instellingen en initiatieven. Recent trad Kosovo ook toe tot het Olympisch Comité, een grote stap. België was een van de eerste landen die Kosovo heeft erkend, wat getuigt van generositeit en begrip voor jonge staten zoals Kosovo.

Van bijzonder groot belang zijn de besprekingen tussen Kosovo en Servië die plaatsvinden in Brussel. Kosovo is vastberaden om alle openstaande kwesties, uitdagingen en disputen uit te klaren. Het is al gelukt verscheidene overeenkomsten te bereiken, dit alles gefaciliteerd door de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid, tot voor kort lady Catherine Ashton, en intussen mevrouw Federica Mogherini. Er wordt uitgekeken naar de voortzetting van de besprekingen, omdat Kosovo een positieve toekomst tegemoet wil zien en een verleden van oorlog, pijn, tranen en disputen achter zich wil laten.

Behalve dialoog, heeft Kosovo ook dringend investeerders nodig. Ook voor de Vlaamse overheid, Vlaamse instellingen en Vlaamse ondernemers biedt Kosovo een unieke opportuniteit, met een zeer jonge populatie – zowat 60 percent is jonger dan 30 jaar – die zonder tragedie kan leven en zeer open staat voor Europa en voor leren van de wereld. Deze mensen zijn goed opgeleid en spreken, net als in België, al op vrij jonge leeftijd twee of drie talen. De leergierigheid van de bevolking komt voort uit het feit dat Kosovo lange tijd bijzonder geïsoleerd was. Het land ligt ook centraal in Europa en vormt een kruispunt van tal van wegen. Het land biedt mogelijkheden voor landbouw, maar net zo goed voor andere investeringen.

De ambassadeur wil deze vergadering in het Vlaams Parlement niet beschouwen als een enige gelegenheid tot communicatie en ze kijkt er dan ook naar uit bij volgende ontmoetingen samen rond diverse lopende projecten in Kosovo te werken. Dan kunnen ook de – voornamelijk landbouwgerichte – investeringskanalen aan bod komen. De meerderheid – zowat 60 percent – van de Kosovaarse bevolking leeft op het platteland. In de eerstkomende vier jaren zal het beleid zich dan ook prioritair op die sector richten.

Met betrekking tot de EU-agenda stipt de ambassadeur twee momenten aan. In juli 2014 kon Kosovo van start gaan met een Stabilisation and Association Agreement (SAA). Het hoopt de overeenkomst snel te kunnen ondertekenen. Dat wordt dan de eerste contractuele overeenkomst met de EU en die zou deuren moeten openen voor Kosovo op weg naar integratie in en toetreding tot de EU. Het betekent een eerste stap in de richting van economische en andere hervormingen die Kosovo hard nodig heeft.

Een ander belangrijk punt is de visumliberalisering. Kosovo is het enige land in de regio waarvoor nog een visumverplichting geldt. Het overleg ter zake loopt met de EU-Commissie, die intussen al Kosovo heeft bezocht met beoordelingsmissies, om na te gaan hoever de Kosovaarse instellingen al staan en of er wordt voldaan aan de criteria voor soepelere visumverplichtingen. Er zijn ook al besprekingen gevoerd. De rapporten bleken vooralsnog vrij gunstig. Met de nieuwe regering aan het roer moeten die besprekingen zo snel mogelijk worden voortgezet, stelt de spreekster. In 2015 en ten laatste begin 2016 wordt afronding verwacht. Het moet een vlot en vrij verkeer van studenten en ondernemers mogelijk maken, zodat ze de meest optimale omgevingen binnen Europa kunnen opzoeken.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Joris Poschet* ziet voor Kosovo als jong land uitdagingen en opportuniteiten. Pluspunten die eruit springen zijn voor hem de jonge populatie, meertaligheid, lage belastingdruk en zeer lage lonen die concurrentieel voordeel opleveren. Hoe denkt de ambassadeur dat Vlaanderen een bijdrage kan leveren in de economische ontwikkeling en het streven naar duurzame, democratische instellingen in Kosovo? Er is al een samenwerkingsverband met het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek, wat het belang van de sector en de prioriteit die deze krijgt nog onderstreept. Het lid ziet nog wel andere sectoren waarin vruchtbare samenwerking mogelijk is. Is er überhaupt een vorm van samenwerkingsverband met Vlaanderen op economisch en politiek vlak?

Kosovo behoort nog altijd tot de top tien van landen van waaruit België asielzoekers ontvangt. Er zijn nog altijd veiligheidskwesties op te lossen, vooral in het noorden van het land. Fundamentele problemen zouden er niet meer zijn. Het gaat derhalve louter om economische vluchtelingen. Hoewel het hier om een federale bevoegdheid gaat, zijn er gevolgen voor de gemeenten, die dan weer onder voogdij staan van Vlaanderen. Hoe kan dat aangepakt worden volgens de ambassadeur? Een wijziging in de economische toestand van het land zou een positieve invloed kunnen hebben op de lopende onderhandelingen over de visumvereisten, oppert het lid.

Over de positie van minderheden in Kosovo is soms nog ophef. Hoe evolueert dat? Hoe zit het met de verhoudingen tot de voornamelijk Servische minderheid in het noorden?

De heer *Karl Vanlouwe* prijst de onafhankelijkheid van Kosovo na een periode van burgeroorlog en onzekerheid. De Verenigde Naties hielpen ongeveer tien jaar het land mee besturen en de opbouw naar een democratie realiseren. Bij eerdere ontmoetingen met delegaties in het kader van de Senaat, viel het lid ook op hoe jong de bevolking van Kosovo wel is. Zelfs de volksvertegenwoordigers zijn jong. Markant vond de heer Vanlouwe ook de schijnbaar goede verstandhouding met de Albanese meerderheid, maar ook dat er rekening werd gehouden met andere bevolkingsgroepen. Hoe gaat Kosovo, een toch relatief klein land, om met de verschillende bevolkingsgroepen en met de taal- en geloofsdiversiteit?

Hoe is de relatie met buurland Servië? Er zijn nog een aantal grensconflicten niet van de baan, weet het lid. Van de ter zake lopende onderhandelingen wordt niet veel meer gehoord. Servië erkent ook nog steeds Kosovo niet.

Er is sinds kort een nieuwe regering, een grote coalitie tussen de twee grootste partijen, tot stand gekomen. Het lid vernam dat volgens de Kosovaarse grondwetgeving de grootste partij moet deelnemen aan de regering. Kan de ambassadeur dat enigszins toelichten?

Er is nog altijd een European Union Rule of Law Mission (EULEX) in Kosovo. In hoeverre heeft deze volgens de ambassadeur nog meerwaarde? Er zouden problemen zijn, onder meer inzake het ontslag van een openbaar aanklager die voor de missie werkte.

De heer *Jan Van Esbroeck* wil weten hoe de zaken er precies voor staan wat betreft de erkenning bij regionale instituten.

De heer *Karim Van Overmeire* stelt dat de EU probeert een gemeenschappelijk beleid en ook een veiligheidsbeleid op te zetten. Het lijkt dan ook bijna gênant dat men er niet in slaagt een gemeenschappelijk standpunt in te nemen over iets evident als de onafhankelijkheid van een land dat bijna aan de EU grenst. Van de 28 lidstaten hebben er 23 Kosovo erkend, maar 5 niet: Cyprus, Griekenland, Slowakije, Roemenië en Spanje. De redenen zijn hoofdzakelijk te zoeken in interne situaties en niet in de bestaande situatie in Kosovo. Het lid meent dat ze niet snel op hun standpunt zullen terugkomen, ongeacht wat Kosovo doet. Hoe gaat Kosovo met die landen om en welke praktische implicaties heeft dat op contacten met de EU? De Europese Unie ondervindt immers moeilijkheden om het land als volwaardige gesprekspartner te erkennen als vijf van haar lidstaten dat niet doen.

De heer *Herman De Croo* vergelijkt de situatie met destijds de erkenning van België door Nederland, die acht jaar in beslag heeft genomen. Heeft Kosovo een tactiek voor ogen om gezamenlijk met Servië de nog bestaande problemen op te lossen in plaats van dat door de EU te laten doen, dat alles met het oog op een potentieel lidmaatschap van de Europese Unie?

Mevrouw *Tine Soens* vindt het vooral verheugend dat er via dialoog naar oplossingen wordt gezocht voor de problemen tussen Kosovo en Servië. Het land heeft net een burgeroorlog achter de rug. Zijn er programma's opgezet om de verwerking van dat trauma mogelijk te maken? Vlaanderen heeft expertise te bieden inzake trauma en transformatie. Kan het in die zin behulpzaam zijn?

3. Antwoorden van ambassadeur Mimoza Ahmetaj

Mevrouw *Mimoza Ahmetaj* stelt dat erkenning op zichzelf geen punt meer is, omdat die weg, eenmaal die werd ingeslagen, eenrichtingsverkeer is. Kosovo is er al in geslaagd erkend te worden door 110 VN-lidstaten, en dat door direct contact met elke staat apart, om mensen ervan te overtuigen dat Kosovo terecht op eigen benen staat. Het was het laatste constitutionele onderdeel van voormalig Joegoslavië dat nog onafhankelijk werd na het uiteenvallen van dat land. Het Kosovaarse volk heeft zijn recht op zelfbeschikking en onafhankelijkheid opgeëist en een onafhankelijkheidsverklaring opgesteld en dat op zich doet niemand kwaad, wel integendeel. Het heeft vrede en veiligheid gebracht in de regio en het beeld dat de omliggende landen en de wereld van Kosovo hebben, vijftien jaar na de oorlog, is inmiddels sterk veranderd, verzekert de sprekerster. Het land is onherkenbaar veranderd. Dat er dergelijke ingrijpende veranderingen zijn gebeurd, getuigt van overtuiging en van bereidwilligheid bij de bevolking en

het land om het beeld dat Kosovo nalaat te veranderen en om het verleden los te laten om aan een betere toekomst te werken.

Dat er vijf Europese lidstaten Kosovo nog niet hebben erkend, ligt niet aan Kosovo, oppert ambassadeur Ahmetaj. Ze kampen elk met interne problemen waardoor ze dat niet doen. Ondanks de niet-erkenning, accepteren drie van de vijf landen wel de Kosovaarse paspoorten en is Kosovo erin geslaagd de SAA te onderhandelen met de EU, dit op basis van een consensus, ook van de bewuste landen. Alle regeringsleden en de president hebben al besprekingen bijgewoond in Bratislava, Boekarest, Athene en andere officiële vergadermomenten van de EU. De relatie tot de andere lidstaten is prima, zeker ook met Griekenland. Op zeker ogenblik wordt dan ook de officiële erkenning van de bedoelde landen verwacht.

Wat de verwerking van het oorlogstrauma en de verzoening betreft, wordt nauw samengewerkt met mensen en andere landen. De toenadering met Servië en het feit dat er wordt geprobeerd om de openstaande kwesties en discussies via dialoog af te handelen, getuigt van goede wil, oppert de ambassadeur. Verzoening is een onderwerp dat moet worden aangesneden en aangepakt. Men verwacht in de nabije toekomst in elk geval die situatie uit te klaren. De ambassadeur wijst er voorts op dat er nog meer gebieden zijn die met Servië nog zaken af te handelen hebben, ook al zijn ze al langer onafhankelijk. Het is een langdurig proces dat veel tijd en energie vergt. Goede wil is een eerste vereiste om het tot een goed einde te brengen.

Voor minderheden voorziet de grondwet in gegarandeerde zetels. Het parlement telt 120 zetels, waarvan er twintig voor minderheden voorbehouden zijn. Van dat aantal zijn er dan weer tien uitsluitend voor de Servische minderheid gereserveerd, een bevolkingsgroep die minder dan 2 percent van de bevolking uitmaakt. De Servische taal is gevrijwaard en is zelfs de tweede officiële taal in Kosovo. Elke openbare en privé-instelling is verplicht het recht op de eigen taal, religie, gebruiken en dergelijke te respecteren. De tien andere zetels gaan naar andere minderheden zoals de Roma, de Egyptische minderheid, de Turkse bevolkingsgroep, de Gorani enzovoort. Kosovo is vastberaden een staat voor al zijn burgers uit te bouwen en niet een land dat alleen uitgaat van nationaliteit. Het is de bedoeling het beste uit de ervaring van andere democratische landen te putten als grondstof voor de eigen grondwet. Nog dagelijks wordt er bijgeleerd. Dialoog moet de weg naar oplossingen zijn en naar integratie van de Servische minderheid in het dagelijkse leven. Er zijn ook ministers en vice-ministers, afkomstig uit de Servische en uit andere minderheidsgroepen.

In verband met de mogelijkheden om te investeren in Kosovo, herhaalt de ambassadeur dat landbouw de absolute prioriteit is. Daar situeren zich ook de meeste opportuniteiten. Ze is zich ervan bewust dat Vlaanderen een enorme expertise kan inbrengen op dat vlak. Het lijkt haar zinvol dat men de sector exploreert om te zien waar investeringen het meest lonen. Naast landbouw, heeft ook de energiesector grote nood aan buitenlandse investeringen. Kosovo heeft twee energiecentrales en wil er een derde bouwen, conform de EU-normen. Eigenlijk zou men voor zichzelf moeten gaan kijken wat investeren in Kosovo kan betekenen. Voorts zijn er onmiskenbaar nog mogelijkheden: zo heeft Kosovo geen zee-ontsluiting, maar er zijn wel ideale plekken om te skiën en er is een schitterende landelijke omgeving met prachtige plekjes voor bijvoorbeeld plattelandstoerisme.

De ambassadeur merkt voorts op dat asielzoekers voor Kosovo net zo goed een bekommernis zijn als voor andere landen. De liberalisering van het verkeer van mensen binnen Europa is noodzakelijk, herhaalt zij. Meer dan 60 percent van de Kosovaarse bevolking is jonger dan 30 jaar en dus vaak student. Het is nodig dat

ze zich vrij binnen de EU kunnen bewegen om te gaan studeren, mee te nemen wat ze in het buitenland leren en eventueel dan in Kosovo gaan investeren.

Het grote aantal asielzoekers is een fenomeen dat doorheen alle landen raast en dat de vastberadenheid van Kosovo en de goede wil aantast om ze in het land te houden. Het zijn voornamelijk Roma, Egyptische families enzovoort, die in de winter het land verlaten om dan in de lente terug te keren, als er zich opportuniteiten aandienen om in de landbouw te werken, of in de bouwsector. Het blijkt onmogelijk om die golf tegen te houden en muren omheen de grenzen te zetten. Kosovo probeert in eerste instantie aan de criteria te voldoen in verband met de asielzoekers. Daarnaast zoekt het naar aansluiting bij Europese initiatieven, in verband met veiligheid en veiligheidsgevoel. Eenmaal men om de tafel zit met andere lidstaten, kunnen de bezorgdheden gewoon besproken worden, stelt de ambassadeur. Dan kan informatie uitgewisseld worden en kan de groep smokkelaars, die mensen de EU binnenbrengen tegen de wil van de overheid en het volk in, worden geïdentificeerd.

Ambassadeur Ahmetaj poneert dat het probleem zich niet alleen in Kosovo voordoet, maar stelt dat het gaat om een keten van verschillende criminele groepen die in heel de EU operationeel zijn. Ze werken niet alleen in Kosovo. Er wordt daarom naar steun binnen de EU gezocht om die mensen te laten terugkeren naar hun land van oorsprong, naar Kosovo, waar alles aanwezig is dat ze nodig hebben. Het is dus niet de bedoeling dat ze in België blijven hangen. Volgens de ambassadeur is het enkel nog zoeken naar de nodige daadkracht om het probleem op te lossen, want Kosovo biedt een veilige omgeving, zonder religieuze of etnische problemen. De overheid doet haar best om alle noden in te vullen qua wonen en werken. Ondanks alle moeilijkheden, slaagde Kosovo er toch in een groei met 3,5 percent te realiseren van het bruto binnenlands product en het ziet ernaar uit dat die groei nog groter zal worden.

Güler TURAN,
waarnemend voorzitter

Ann SOETE,
verslaggever